

DISEMINAREA LUCRĂRILOR DIN CADRUL ATELIERULUI PROFESIONAL CU GENERICUL FIȘIERE DE AUTORITATE (NUME ȘI SUBIECTE) ÎN SISTEM AUTOMATIZAT: REALITĂȚI ȘI TENDINȚE LA BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ USARB

Professional Workshop Dissemination entitled Authority Files (names and subjects) in the automated system: realities and trends at USARB Scientific Library

Mihaela STAYER, Lilia UCRAINEȚ, Marina MAGHER, Gherda PALII

Abstract: *This article includes works' dissemination of professional workshop entitled Authority Files (names and subjects) in the automated system: realities and trends. The workshop took place on 29 of November, 2013, at the USARB Scientific Library.*

În cadrul ciclului de ateliere profesionale, inițiat de Departamentul Informațional Biblioteconomic (DIB) ULIM, secțiunea Bibliotecii Universitare a Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova (ABRM) pe data de 29 noiembrie 2013 în spațiile Bibliotecii Științifice USARB a avut loc Atelierul profesional cu genericul **Fișiere de autoritate (nume și subiecte) în sistem automatizat: realități și tendințe**.

Moderator: **Elena HARCONIȚA**, Directorul Bibliotecii Științifice USARB.

Au participat 30 de bibliotecari, inclusiv 16 reprezentanți de la Biblioteca

Centrală a Universității de Stat din Moldova, Biblioteca Științifică ASEM, Departamentul Informațional Biblioteconomic ULIM, Biblioteca Republicană Științifică Agricolă a UASM, Biblioteca Științifică Medicală a USMF „Nicolae Testemițanu”, Biblioteca Tehnico-Științifică a Universității Tehnice din R. Moldova, Biblioteca Științifică a Universității Pedagogice

de Stat „Ion Creangă”, Biblioteca Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Biblioteca Republicană Tehnico - Științifică, Biblioteca Națională Pentru Copii „Ion Creangă”.

În cuvîntul de deschidere, **Elena HARCONIȚA**, Directorul Bibliotecii Științifice USARB, a prezentat programul atelierului, menționînd importanța unor astfel de întruniri pentru formarea profesională continuă, schimbul de experiență, soluționarea problemelor în domeniu.

În cadrul atelierului au fost susținute comunicările:

- **Fișiere de autoritate pentru nume la Biblioteca Științifică USARB: autori persoane fizice: cadre didactice/ bibliotecari; colectivități; entități geografice** (Lina MIHALUȚA, director-adjunct, Biblioteca Științifică USARB)
- **Utilizarea tezaurului multilingv EUROVOC: experiențe ale Bibliotecii Științifice ASEM** (Silvia HABAȘESCU, șef secție *Bibliografie*, Biblioteca Științifică ASEM)
- **Reguli de indexare Lives-ro. Locuri. Denumiri geografice. Istorie** (Taisia ACULOVA, bibliograf principal, serviciul *Informare și Cercetare Bibliografică*, Biblioteca Științifică USARB)

Lina MIHALUȚA, director-adjunct, în comunicarea „**Fișiere de autoritate pentru nume la Biblioteca Științifică USARB: autori persoane fizice: cadre didactice/ bibliotecari; colectivități; entități geografice**” a relatat despre experiența creării fișierelor de autoritate la Biblioteca Științifică, proces început odată cu implementarea soft-ului integrat de bibliotecă TinLib. Au fost prezentate etapele de realizare, sursele de bază utilizate la construirea Fișierului de autoritate, conceptul, harta-traseu, responsabilitățile, chestionarul, macheta cîmpurilor, mostre de fișiere de autoritate Nume de persoane (Cadre didactice, bibliotecari) în TinLib și webOPAC. Regulile de organizare și ordonare a informațiilor, au fost schițate într-o hartă-traseu, începînd cu **Expunerea de principii sau Principiile de la Paris (1961)**, pînă la noile reguli – **RDA (Descrierea și accesul la resursă)**.

La capitolul Fișierele de autoritate s-au nominalizat 2 categorii de fișiere:

1. **Fișiere de autoritate pentru nume**
2. **Fișiere de autoritate pentru subiecte**

Fișierele de autoritate se referă la entități distincte, ele sînt de mai multe feluri:

- **nume de persoane, inclusiv numele de familii**
- **colectivități (permanente și temporare)**
- **titluri uniforme**
- **entități geografice cu rol de autor**

Fișierele de autoritate de la Biblioteca Științifică USARB

Aici s-au accentuat principalele opțiuni de înregistrare a fișierelor de autoritate.

Odată cu implementarea Soft-ului integrat de bibliotecă TinLib, s-au făcut primele încercări de construire a fișierelor de autoritate. Ulterior, s-a recurs la diferite metode:

- Inițial s-a creat FA - vedete de subiect utilizat în OPAC ca cel mai relevant criteriu de regăsire a informațiilor în baza de date.
- FA CD/B are funcția prezentării standardizate a informației despre potențialul intelectual al Universității de Stat „Alec Russo” (cadre didactice și bibliotecari) care urma să fie inclus în Sistemul Informațional integrat al Bibliotecilor din Moldova (SIBIMOL).
- Fișierul contribuie la promovarea imaginii și creșterea vizibilității Universității la nivel național și mondial.

În baza informației prezentate mai sus, s-au adus exemple plauzibile referitoare la FA:

1. *Fișierul de autoritate ce se completează cu informațiile prezentate de profesori și bibliotecari.*
2. *Fișierul de autoritate Harta-traseu.*
3. *S-a evidențiat Serviciul Informare și Cercetare Bibliografică, care ține la zi FA în Biblioteca Științifică.*
4. *Chestionarul – în baza căruia se culeg informațiile pentru FA.*
5. *TinLib. Macheta cîmpurilor.*
6. *TinLib. Fișier de autoritate Nume de persoane (cadre didactice).*
7. *TinRead. Fișier de autoritate. Nume de persoane*
8. *Fișier de autoritate Nume de persoane (bibliotecari).*

S-au accentuat **difficultățile întâmpinate la crearea FA, printre care:**

- Un număr mare de cîmpuri;
- Imperfecțiunea sistemului de a păstra și afișa informațiile despre nume/autori;
- Lipsa trimiterilor la formele asociate ale numelui însoțite de **“vezi”** și **„vezi și”**

- Dispariția informațiilor din motive necunoscute din TinLib și Web-OPAC;
- Nedorința cadrelor didactice, cu precădere Facultatea Drept și Științe sociale, de a furniza date personale.

În capitolul „Colectivități” au fost redate formele ce reflectă autorii colectivi în diverse referințe bibliografice.

Autorii colectivi au constituit, întotdeauna, o problemă prin structură și formă. De cele mai multe ori, un autor colectiv este prezent în mai multe forme (variante).

Autorii colectivi pot fi:

- ***simplici sau avînd o componentă subordonată;***
- ***în variantă prescurtată sau extinsă;***
- ***cu sau fără termeni geografici;***
- ***cu sau fără termeni numerici;***
- ***într-o anumită formă de scriere (ex. caractere latine, caractere chirilice);***
- ***cu sau fără forme succesive.***

Fișiere de autoritate pentru denumiri geografice este un compartiment care se ocupă de vedetele geografice folosite în fișierele de autoritate. Vedetele geografice sînt întîlnite mai ales ca subiecte ale resurselor, dar și ca părți ale denumirilor unor colectivități (cf. regulilor de catalogare).

Înregistrările de autoritate geografice sînt:

- ***forme autorizate geografice care conțin denumiri de jurisdicții politice, administrative etc.***

În acest caz, numele unor colectivități conțin denumiri de locuri/teritorii care au deținut sau dețin statut jurisdicțional la un anumit nivel (țări, orașe, provincii).

Exemple:

Jersey City (N.J.) și nu Orașul Jersey City

Coreea de Nord și nu Republica Populară Democrată Coreeană

San Marino și nu Republica San Marino

- ***forme geografice autorizate care nu implică jurisdicții.***

În această situație, locurile nu au nici o identitate administrativă sau politică, ci ar putea constitui numai subiecte ale resurselor.

Locul poate fi exprimat prin denumiri de țări, provincii, regiuni, forme de relief. AACR2R recomandă folosirea variantei engleze a unui nume de loc și precizează că această formă se stabilește în baza listelor de denumiri geografice și a altor surse de referințe publicate în țările în care se vorbește limba engleză. Dacă există îndoieli, se folosește forma națională.

**Exemple: Forme de nume întîlnite: Bucharest
București**

Bucuresci
Bukharest
Bucarest

Vedeta: București (România)

În cazurile în care într-o țară există mai multe limbi oficiale, se folosește forma cel mai frecvent folosită în sursele de referință în limba engleză.

Exemplu:

Forme de nume întâlnite : **Bruxelles**
Brüsse
Brussels (Belgia)

La finele comunicării este indicat Glosarul și recomandate Referințele.

Atelierul a continuat cu comunicarea **Silviei HABAȘESCU**, șef secție *Bibliografie*, Biblioteca Științifică ASEM, „**Utilizarea tezaurului multilingv EuroVoc: experiențe ale Bibliotecii Științifice ASEM**”. Vorbitoarea a prezentat tezaurul multilingv și multidisciplinar EuroVoc utilizat de către Biblioteca ASEM în crearea vedetelor de subiect (ediții, versiuni lingvistice, domenii acoperite, convenții, structura, domenii și microtezaure, conceptele care alcătuiesc tezaurul, termenii etc.) Dumneaei a menționat că EuroVoc este un instrument după care se conduce Biblioteca ASEM în crearea vedetelor de subiect. Tezaurul EuroVoc acoperă terminologia domeniilor de activitate ale Uniunii Europene, iar începând cu ediția 4.3, a fost publicat și pus la dispoziție pe (<http://eurovoc.europa.eu/drupal/?q=ro>) în 23 de limbi oficiale ale UE, inclusiv limba română. Un termen include, în mod automat, toate echivalențele lingvistice ale termenului preferat.

Doamna Habașescu a menționat că cele mai dezvoltate domenii din acest tezaur sînt cele legate mai strîns de centrele de interese ale Uniunii Europene.

Tezaurul Eurovoc este structurat după clasificare ierarhică pe două nive-luri, caracterizate prin: **domenii**, identificate prin numere cu două cifre și enunț și **microtezaure**, identificate prin numere cu patru cifre - primele două fiind cele ale domeniului care conține microtezaurul - urmate de enunțuri. Numărul domeniilor și al microtezaurelor este identic în toate versiunile lingvistice.

Rolul tezaurului este de a elimina ambiguitățile și termenii tezaurului oferă reprezentarea lexicală a termenului și pot fi: **termeni preferați** (descriptori), utilizați pentru indexarea sau desemnarea conceptelor într-un mod lipsit de ambiguități. **Termeni nepreferați** (non-descriptori) utilizați ca puncte de acces în teaur, care îi îndrumă pe utilizatori către termenul preferat corespunzător, prin instrucțiunea (USE, UF- used for). Acestea nu sînt niciodată utilizați ca termeni de indexare.

În continuare Doamna Habașescu a relatat despre unele avantaje și limite ale acestui proiect. Printre avantaje a numit: **multilingvism**: stabilirea unor echivalențe lingvistice între conceptele identice exprimate în diverse limbi permite indexarea documentelor în limba documentaristului și efectuarea căutărilor în limba utilizatorului, **accesibilitate**: este publicat online, prin standardizarea terminologică a vocabulelor de indexare, acesta permite efectuarea unor căutări documentare mai exacte; pasibil de a fi consultat și descărcat în ordinea alfabetică și sistematică. Iar **limitele** sînt: Eurovoc nu este un instrument optim pentru indexarea și căutarea documentelor specializate și nu poate pretinde să acopere diversele realități naționale la un nivel suficient de detaliat; totuși se fac eforturi pentru a ține cont de nevoile utilizatorilor din afara instituțiilor UE.

În final Doamna Habașescu a prezentat pagina web a acestui proiect și modul de navigare pe site. Comunicarea a provocat un interes viu printe participanții atelierului, care au promis că vor utiliza acest instrument în procesul de atribuire a vedetelor de subiect.

Indexarea pe subiecte. Indexarea documentelor cu privire la unele obiecte geografice. Experiențe bălțene este titlul comunicării prezentat de Taisia ACULOVA, bibliograf principal, serviciul *Informare și Cercetare Bibliografică*, Biblioteca Științifică USARB. În comunicarea au fost reflectate următoarele subiecte: ce este indexarea pe subiecte, ce este o vedetă de subiect, care sînt funcțiile vedetei de subiect, tipurile vedetelor de subiect după formă și structură, care sînt cerințele indexării, cum trebuie să fie un indexator, ce cunoștințe să posede, ce abilități să aibă.

A doua parte a comunicării a fost dedicată indexării documentelor cu privire la unele obiecte geografice cu exemple din experiența Bibliotecii Științifice USARB. Doamna Aculova a menționat că în descrierea acestor tipuri de documente noi ne bazăm pe **Ghidul de indexare Lives-ro** și **Indexarea pe subiecte: Ghid metodic pentru bibliotecari**. Și, totodată, folosim experiența Bibliotecii Naționale din Franța și Bibliotecii Congresului din SUA. Dar sînt momente în care unele reguli din aceste ghiduri noi totuși le adaptăm la cerințele utilizatorului nostru și la posibilitățile softul-ui de care dispunem (Tinlib). Au fost date și cîteva exemple de adaptare a regulilor din *Ghidul de indexare Lives-ro* pentru catalogul Bibliotecii Științifice USARB. Au provocat discuții între participanții atelierului și exemplul cu vedeta de subiect *Republica Moldova*. În catalogul Bibliotecii Științifice USARB toate documentele care se referă la Republica Moldova au vedeta de subiect

„MOLDOVA” fără cuvîntul *Republica*. În documentele care se referă la Moldova – regiunea României noi scriem „MOLDOVA (ROMÂNIA)”. După discuții a fost propusă elaborarea unui document oficial (un ghid) pentru toate bibliotecile din republica, după care ne vom conduce în crearea vedetelor de subiect, care ar orienta munca bibliotecarilor antrenați în această activitate. **Taisia Aculova** a relatat și despre grupul de lucru care a fost creat în Biblioteca Științifică USARB special pentru crearea și redactarea vedetelor de subiect, despre componența acestui grup, responsabilitățile fiecărui participant, și modul în care se duce evidența lucrului efectuat. În concluzii s-a menționat că, deși noi avem literatură metodică la indexarea pe subiecte și avem posibilitatea de a vedea experiența colegilor din alte țări, totuși se simte lipsa cunoștințelor din acest domeniu, lipsa unui sistem automatizat perfect care ne-ar permite să excludem sinonimia și polisemia cuvintelor în procesul creării vedetelor de subiect, sau să facem trimiteri atunci cînd este nevoie. Cu toate acestea, creînd vedetele de subiect trebuie să ne orientăm spre necesitățile și interesele utilizatorului nostru.

După ce au fost prezentate comunicările, **Zinaida Sochircă**, director general DIB ULIM, a relatat despre experiența elaborării Fișierului de autoritate, autori persoane fizice, inițiat la ULIM în anul 2006, care s-a realizat în anii 2007-2009 (conceptul Fișierului, Chestionarul, prezentarea în Senat a informațiilor despre Fișierul de autoritate, autori persoane fizice (cadre didactice), organizarea unui atelier pentru bibliotecarii din comunitatea profesională cu această tematică etc.). Actualmente aceste chestionare necesită revizuirii, și anume, simplificarea

numărului de cîmpuri în macheta Fișierului de autoritate în softul TinLib. S-a mai specificat că succesul acestui proces necesită o promovare, un marketing eficient în comunitatea academică.

Despre experiența Bibliotecii Științifice a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” a vorbit Adela Negură, șef serviciu Automatizare. Informatizare în comunicările: **„Elementele de formare continuă a bibliotecarilor la Biblioteca Științifică a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” și „Crearea**

vedetelor de subiect în Programul specializat de bibliotecă Q-Series. Experiența UPS „ION CREANGĂ”.

Rodica Avasiloaie, președinte al secțiunii *Biblioteci Universitare ABRM*, directorul Bibliotecii Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice a felicitat participanții pentru abordarea unei teme actuale, menționând că este foarte important ca managerii și specialiștii care se ocupă de un domeniu anume să participe la astfel de ateliere unde are loc împărtășirea experiențelor și căutarea soluțiilor pentru problemele comune. Dna Avasiloaie a confirmat necesitatea creării unui Fișier de Autoritate de nume la nivel național și a elaborării unui – *Ghid de construire a Fișierelor de Autoritate (nume persoane fizice, colectivități, entități geografice) și de subiecte în bibliotecile din Republica Moldova*, la care să-și aducă aportul Biblioteca Națională, Camera Națională a Cărții, bibliotecile universitare și specializate.

În urma dezbaterilor pe marginea subiectului atelierului profesional național *Fișiere de autoritate (nume și subiecte) în sistem automatizat: realități și tendințe*, participanții propun:

- Crearea unui grup de lucru pentru elaborarea *Ghidului de construire a Fișierelor de Autoritate (nume persoane fizice, colectivități, entități geografice) și de subiecte în bibliotecile din Republica Moldova*.
- Actualizarea procesului de creare a Fișierului de autoritate – *Personalități din Republica Moldova* la nivel național cu contribuția Bibliotecii Naționale, Camerei Naționale a Cărții, bibliotecilor universitare, specializate și publice cu posibilități de import / export a înregistrărilor.
- Instruirea continuă a bibliotecarilor din domeniul privind catalogarea și indexarea în sistem informatizat.

